

Fra listerbåtenes saga.

Der skrives av og til i enkelte aviser om de forskjellige båttyper og særlig er det den gamle nordlands fembøringen som oftest er nemnt. Da jeg først så dagens lys i 1882, har jeg såleis ikke vært med på den slags båter, men har hørt mange interessante historier fortalt om disse fortidens giganter.

La meg derfor få lov å komme med noen ord i laget om de såkalte listerbåter som for en halv menneskealder sia var så heilt på moten. De var i den tia betrakta som de mest hensiktsmessige, hvilket de også var, då de var lette å manøvrere og dertil fortrinlige seilere, liksom de også kunne greie seg på åpne havet, sjøl om det var storm.

Omsider begynte jo disse også å forsvinne for litt etter litt å gi plass for seil- eller dekksskøiter som nå blei de rådende, for ikke å snakke om motorens tidsalder, som vi alle nå til dags kjenner.

Av de åpne listerbåter som bygdes her nord, var det særlig 3 forskjellige typer, nemlig ranværingsskutteren, saltværingsslistringen og vefsningebåten.

Samtlige var som nemnt åpne, men sjødyktige og gode, især de sistnemnte, for disse var meire rundbygde og hadde sjølsagt bæreevne deretter.

Underteknede var fleire fisketura med på nemnte båttyper, og mange var de overhalinger jeg var med og hadde på disse turer, uten dog å merke noen nemneverdig fare unntatt en eneste gang. Det hendte utfor nordkysten av Finnmark en vår, og som jeg her tillater meg å berette utførlig om, hvis redaktøren vil gi meg plass i bladet.

Vi blei nemlig overfalt av en heftig nordvestkuling i forbindelse med et fælt snødrev. Båten jeg var med, var en stor vefsning på 40 fot. Vi seilte ut av Berlevåghamna en søndagskveld, og det var enda så seint som den 3. juni i året 1907.

Været var godt til å begynne med. Vinden var da østlig, men spak med siktbar luft. Kommet ut på feltet sette vi ut vår første linehaling som vi lot stå i 2 timer, og denne trakk vi snart opp og sette ut den andre straks etter. Da været framleis var bra, la vi den ene dorryen på ilen, den andre hengte vi på slep. Mens vi står på platten forut ved huset og prater med kver andra, blir vi var en gråkvit masse på havet i nordvest retning, og som nærma seg mye fort.

Vi ante uråd og tok ned toppseilet, og vi hadde godt og vel fått dette utløyst og berga, da bar det i all hast til og også å få nedfirt alt som kalles for seil, for ikke å få båten pressa ned gjennom sjøen. Rokket var som nemnt over oss med en gang, og det tette snødrevet gjorde også sitt til at en formelig blei blinda.

Vi lensa unda ei stund — bare med snaue mastra, og dorryen som vi la på ilen måtte vi overlate til si skjebne, mens den andre som vi hadde hengende på slep blei kasta rundt av en svær brottsjø, med den følge at tauglina sprang, og der med var vi ferdig med den også, for redningsforsøk var det ikke engang å tenke på.

Da rokket jamna seg litt, strekte vi opp storseilet med 3 rev innlagt, likesom vi og strekte opp fokka, som vi også måtte reve, og begynte så «å gå høgste gång» som en sier. Men det var et vanskelig arbeid idet opprørte hav, for der måtte både seilene og roret passes nøyaktig, da en uforsiktighet, især med styringa ville blitt skjebnesvanger! Det gikk nå på en måte tålig. De største og farligste sjøer var vi så heldige å unngå. Vi måtte dog stå ved pumpa stadig.

Vår store listerbåt med sine sterke seil kjempa seg tappert fram. Uaktet at sjøene vaska innover den stadig, fikk vi dog pumpa sjøen ut etterkvert.

Mens vi passa våre saker og arbeidet for livet ellers, får vi gjennom snødrevet til luvart øye på en dorry med 2 mann som kommer lensende unda været, og da de var rett på vindsia av oss, la vi båten opp mot vinden, slik at den skar over stag, bakka opp på det stormpiska havet og fikk dem berga inn begge to, men deres dorry måtte vi dog overlata til skjebnens luner.

Den ene av mennene var svært forkommen og gråt, den andre derimot var uforferda og ved godt mot. Desse folka var i stormen og snødrevet kommet bort frå skøita si, og kunne meddele det triste budskap, at 2 av kameratene på den andre dorryen, hadde sett livet til, og de hadde vært øyenvitner til deres undergang.

Da vi på lykke og fromme seilte vidare uten noen spesielt viten om kor det bar hen, merka vi da det var gått ei stund at sjøen blei litt roligere, og da det samtidig letta litt i kovet fikk vi forståelsen av at vi hadde stemning rett på Nålnessodden inn Kongsfjorden. Og da vinden også midlerlig løia av endel, ga vi båten meire seil, og pressa han med god fart inn på hamna, kor vi lot begge ankra falle, og dermed var denne harde turen tilendebrakt.

Omsier berga den skøyta seg også som de 2 menn hørte til på og som vi hadde redda frå den visse død, og ved tekn og rop blei nå de ombordværende merksam på at vi hadde noen av deres ombord, og desse blei da henta ombord av sine gjenlevende kamerater. Gjensynet mellom disse vakte synlig stor glede, men dessverre, gleden blei til noe anna da de ombord på skøyta blei gjort kjent med at to andre av kameratene deres ikke lenger var blant de levendes tall.

Dagen etter var været fint, med klår luft og svak sydøstlig bris, og vi hev da inn våre fortøyninger og seilte ut for om mulig å finne igjen vår linesetting som vi hadde måttet forlate i stormen.

Da vi var kommet oss et godt stykke utpå, klatra sønnen til høvedsmannen oppetter mastra og holdt seg fast der oppe og såg utover havet. Om ikke lenge ropte han ned til oss at han såg noe utafor som likna en dorry, og ved nærmere undersøking viste det seg at han hadde sett rett. Det var nemlig dorryen som vi hadde liggende på ilen. Den hadde såleis ridd stormen av på eiga hand, bare med den forskjell at ei åre og ein tomstamp var borte på grunn av slingringa i den høge sjø sjølsagt.

Den andre dorryen derimot, som vi mista under lensinga som foran nemnt — fantes seinera utafor Vardø, av fiskedamperen «Oteren» av Harstad, som tok den med i land.

Ja, mangt kunne ha vært beretta frå de store prektige seileres dager, men plassen i ei avis strekker nok ikke til det.

En gammel seilbåtfisker.